

АНОТАЦІЯ

Василюк О.М. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля», Дніпро, 2024.

У дисертаційній роботі досліджено проблему формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови у процесі професійної підготовки за освітніми програмами другого (магістерського) рівня та запропоновано новий підхід до її вирішення, що полягає у розробці та впровадженні педагогічної технології формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій.

У **Вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів.

У першому розділі – **«Теоретико-методологічні засади проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій»** – представлено результати теоретичного аналізу досліджуваної проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій.

Показано, що формування в майбутніх викладачів здоров'язбережувальної компетентності у процесі їх професійної підготовки є актуальним завданням вищої освіти, що засвідчується численними науковими дослідженнями. Разом з тим, його значущість зросла через негативні впливи подій останніх років: від пандемії COVID-19 до військової агресії російської федерації. Для подолання або зниження наслідків для здоров'я, яких усі учасники освітнього процесу зазнають зараз і які ще очікуються в майбутньому, викладачі мають володіти

комплексом цінностей, знань, умінь, навичок та здатностей у сфері здоров'язбереження.

Для вирішення завдань дослідження було проаналізовано фундаментальні наукові праці, в яких розкрито загальні основи теорії та методики професійної педагогічної освіти і педагогічної діяльності, праці щодо компетентнісного підходу, зокрема формування професійних компетентностей майбутніх педагогічних працівників, праці, в яких висвітлено сучасні проблеми професійної підготовки майбутніх викладачів іноземної мови, праці, в яких розглянуто сутність здоров'язбереження, праці, присвячені різним аспектам здоров'язбережувальної компетентності, зокрема її формуванню у працівників педагогічної сфери, праці, в яких розкрито питання формування професійних компетентностей засобами цифрових технологій. Отримані результати дозволяють стверджувати, що незважаючи на потужний науковий доробок, формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови та використання з цією метою цифрових технологій є недостатньо вивченим.

Проведений аналіз дозволив виокремити базові поняття дослідження, а саме: теоретичні засади, теорія, педагогічна теорія, теорія навчання, методологічні засади, методологія; здоров'я, здоров'язбереження, культура здоров'язбереження, здоров'язбережувальні технології, здоров'язбережувальна компетентність; цифрові технології, цифрові освітні технології, цифрова педагогіка. Ядром системи базових понять є концепт «здоров'язбережувальна компетентність викладача іноземної мови».

Теоретико-методологічні засади формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій спрямовані на цілісне, системне, комплексне та ефективне вивчення окресленої проблеми, що є одним зі шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів іноземної мови. Методологічною основою дослідження є філософські, психологічні, педагогічні положення про людину як найвищу цінність, збереження, зміцнення та розвиток здоров'я якої є провідною метою навчання та виховання. Методологічними орієнтирами дослідження

обрано системний, особистісно-діяльнісний, компетентнісний підходи.

Для цілей дослідження обмежено зміст поняття *«майбутні викладачі іноземної мови»*. Вважаємо, що це здобувачі вищої освіти другого (магістерського) рівня, які навчаються за освітніми програмами предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література) (спеціалізація 014.021 Англійська мова і література) та спеціальності 035 Філологія (спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) і можуть у подальшому працювати на посадах викладачів закладів фахової передвищої та вищої освіти.

Сформульовано поняття *«здорів'язбережувальна компетентність викладача іноземної мови»*: інтегративне особистісно-професійне утворення, що визначає здатність викладача іноземної мови будувати й реалізовувати здоров'язбережувальну траєкторію в особистому житті, піклуючись про власне здоров'я та дотримуючись здорового способу життя, а також у професійній діяльності, кваліфіковано здійснюючи профілактично-просвітницьку роботу зі здоров'язбереження здобувачів освіти у процесі викладання іноземної мови.

Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій розглядаємо як систему навчально-виховних впливів, які здійснюються у процесі професійної підготовки здобувачів вищої освіти, передбачають використання різноманітних цифрових технологій та оновлення змісту навчальних дисциплін філологічного циклу для посилення здоров'язбережувальної компоненти змісту освіти, спрямовані на формування в них потреб і ціннісних орієнтирів щодо здоров'язбереження, мотивації здорового способу життя та здоров'язбережувальної діяльності; забезпечення оволодіння іншомовною лексиною, що стосується сфери здоров'язбереження, та набуття стійких знань з окремих тем, пов'язаних зі здоров'ям особистості; формування пізнавальних здатностей, здатностей до використання цифрових технологій для отримання та поглиблення знань з проблем здоров'язбереження, умінь вести здоровий спосіб життя, проводити первинну діагностику та піклуватися про здоров'я власне та здобувачів освіти, спілкуватися та робити доповіді іноземною мовою з питань

здоров'язбереження, передавати досвід ведення здорового способу життя, проводити профілактично-просвітницьку роботу зі здобувачами освіти, здійснювати рефлексію власної здоров'язбережувальної діяльності, що необхідно для подальшої ефективної професійної діяльності в закладах фахової передвищої та вищої освіти.

У структурі здоров'язбережувальної компетентності викладача іноземної мови виділено *ціннісно-мотиваційний, когнітивний, гносеологічний, діяльнісний, комунікативний та рефлексивний компоненти.*

Відповідно *критеріями сформованості в майбутніх викладачів іноземної мови здоров'язбережувальної компетентності є рівень усвідомлення цінності здоров'я, вмотивованість до здорового способу життя та підтримки здоров'я власного та здобувачів освіти в ситуаціях професійної діяльності, рівень володіння іншомовною лексикою, що стосується сфери здоров'язбереження, рівень сформованості умінь отримувати нові знання в цій сфері та застосовувати їх на практиці, зокрема з використанням цифрових технологій, рівень сформованості умінь організувати комунікацію іноземною мовою з питань здоров'язбереження, рівень сформованості умінь аналізувати здоров'язбережувальні аспекти власної професійної діяльності та особистого життя.*

Для оцінки сформованості в майбутніх викладачів іноземної мови здоров'язбережувальної компетентності за обраними критеріями вирішено виділити п'ять рівнів (низький, критичний, середній, достатній, високий), для кожного з яких сформульовані відповідні показники.

У другому розділі – **«Розробка педагогічної технології формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій та експериментальна перевірка її ефективності»** – представлено результати дослідно-експериментальної роботи, проведеної з метою вирішення обраної наукової проблеми та подолання наявних суперечностей.

З урахуванням сутнісних ознак педагогічних технологій та теоретичних засад формування здоров'язбережувальної компетентності особистості,

сформульовано визначення *педагогічної технології формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій*: теоретично обґрунтована навчально-виховна система соціалізації, особистісного і професійного розвитку майбутніх викладачів іноземної мови у процесі навчання за освітніми програмами другого (магістерського) рівня, що відповідає потребам особистості і суспільства у сфері здоров'язбереження, передбачає творчу активність та навчальну взаємодію, оптимальне використання цифрових технологій та гарантує досягнення освітньої мети, що полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти здоров'язбережувальної компетентності на рівні необхідному, для підтримки власного здоров'я та проведення профілактично-роз'яснювальної роботи у подальшій професійній діяльності.

Процес розробки педагогічної технології включав такі етапи:

- 1) діагностичний (вивчення стану досліджуваної проблеми; визначення вихідного рівня сформованості компонентів здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів вищої освіти);
- 2) проєктувальний (визначення концептуальної основи, розробка змістового та процесуального компонентів педагогічної технології);
- 3) етап підготовки до впровадження (оцінювання можливих ризиків, попереднє формулювання ідей щодо мінімізації негативного впливу);
- 4) технологічний (виконання програми формувального етапу педагогічного експерименту; виконання заходів, передбачених процесуальним компонентом технології; моніторинг впровадження педагогічної технології, поточне та підсумкове діагностування сформованості компонентів здоров'язбережувальної компетентності у здобувачів вищої освіти);
- 5) експертно-оціночний (опрацювання та аналіз даних, отриманих на попередньому етапі; встановлення відповідності отриманих результатів запланованим; формулювання висновків і рекомендацій);
- 6) корекційний (аналіз проблем, які були зафіксовані на формувальному етапі педагогічного експерименту; перевірка відповідності критеріям концептуальності, системності, керованості, оптимальності за витратами, ефективності за результатами, діагностованості і прогнозованість результатів навчання;

коригування у випадку необхідності концептуальної основи, змістового та процесуального компонентів технології).

Структура педагогічної технології формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій:

1) Концептуальна основа: наукові підходи (студентоцентрований, компетентнісний, системний, аксіологічний, практико-орієнтований); педагогічні принципи (принцип розвиваючого і виховного навчання; принцип професійної спрямованості освіти; принцип соціокультурної відповідності; принцип систематичності й послідовності; принцип свідомості й активності у навчанні; принцип позитивної мотивації й сприятливого емоційного клімату навчання; принцип елективності навчання).

2) Змістовий компонент.

Мета педагогічної технології: створення сприятливих умов для формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій у процесі професійної підготовки за освітніми програмами другого (магістерського) рівня предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література) (спеціалізація 014.021 Англійська мова і література), спеціальності 035 Філологія (спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська), предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) (освітня програма «Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література»); забезпечення якісної професійної підготовки викладачів іноземної мови.

Очікуваний результат: сформованість ціннісно-мотиваційного, когнітивного, гносеологічного, діяльнісного, комунікативного та рефлексивного компонентів здоров'язбережувальної компетентності здобувачів вищої освіти на високому або достатньому рівні.

Зміст навчання. Введення окремих тем зі здоров'язбереження до змісту окремих освітніх компонентів філологічного циклу, розширення списку рекомендованої для читання літератури. Вибірковий освітній компонент, в якому більш ґрунтовно розглядаються питання здоров'я та здоров'язбереження.

Майстер-клас з використання цифрових технологій для створення освітніх продуктів здоров'язбережувальної тематики.

3) Процесуальний компонент: способи використання цифрових технологій для формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови; методики діагностування сформованості компонентів здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови; етапи формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій у процесі професійної підготовки за освітніми програмами другого (магістерського) рівня (діагностичний, формувальний, підсумковий, корекційний).

У процесі розробки інноваційного змісту дисциплін філологічного циклу для формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови було проаналізовано освітні програми другого (магістерського) рівня вищої освіти та виділено обов'язкові освітні компоненти, зміст яких можна розширити шляхом введення тем, пов'язаних зі здоров'ям особистості, веденням здорового способу життя та здоров'язбереженням, а саме: Практичний курс англійської мови; Академічне письмо; Предметно-мовне інтегроване навчання в контексті освітніх технологій; Методика навчання англійської та німецької мов і зарубіжної літератури в закладах загальної середньої та фахової передвищої та вищої освіти; Сучасні технології навчання іноземних мов, культур та літератур у закладах вищої освіти; Комунікативні стратегії англійськомовного спілкування; Мультимедійна журналістика; Практика письмового перекладу; Практика усного перекладу. Наступним кроком став аналіз англійськомовних літературних джерел з тематики здоров'язбереження, що дозволило визначити перелік питань для розширення навчального змісту.

З огляду на те, що введення додаткових тем дозволяє лише частково вирішити поставлене завдання, було вирішено розробити вибірково освітній компонент «Оздоровчий самоменеджмент для педагогів (Wellness Self-Management for Educators)». У змісті цієї навчальної дисципліни зроблено акцент на проблемах здоров'язбереження, які є актуальними для викладачів і вчителів.

У процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх

викладачів іноземної мови цифрові технології виконують подвійну роль: об'єкта аналізу з погляду впливу на здоров'я та благополуччя особистості, а також засобу навчання, за допомогою якого майбутні педагоги транслюватимуть свої погляди та переконання учням.

Для формування рекомендацій щодо застосування цифрових технологій у процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови було проаналізовано низку наукових праць. Встановлено, що науковці та педагоги-практики пропонують використовувати у процесі навчання іноземних мов системи керування навчанням, засоби комунікації, соціальні мережі, блоги та вікі, засоби створення презентацій, засоби для організації спільної роботи, засоби створення веб-сайтів, засоби створення веб-вправ, словники, допоміжні інструменти тощо. Показано, що застосування цифрових технологій в освітньому процесі повинно мати позитивний вплив на формування та розвиток усіх компонентів здоров'язбережувальної компетентності.

Наведено рекомендації з використання у процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови систем керування навчанням, масових відкритих онлайн-курсів, засобів створення цифрових розповідей та електронних презентацій, веб-вправ, засобів організації спільної діяльності, сервісів генеративного штучного інтелекту.

Наведено опис авторського тренінгу «Використання платформи Canva у професійній діяльності викладача іноземних мов», розробленого з метою розвитку цифрової компетентності здобувачів вищої освіти, ознайомлення їх з можливостями цього веб-сервісу для створення цифрового освітнього контенту здоров'язбережувальної тематики.

Протягом 2020-2023 рр. було проведено дослідно-експериментальну роботу, спрямовану на подолання виокремлених суперечностей, які ускладнюють формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови. На кожному з етапів цієї роботи вирішувались поставлені завдання, що дозволило отримати значущі, достовірні результати. Зокрема, було проведено педагогічний експеримент, у процесі якого

впроваджено педагогічну технологію формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій. Оцінювання сформованості компонентів здоров'язбережувальної компетентності здобувачів вищої освіти виконано з використанням обраних діагностичних методик та авторських матеріалів. Для опрацювання отриманих емпіричних даних, перевірки їх вірогідності, порівняння експериментальної і контрольної груп, формулювання висновків було застосовано методи математичної статистики, зокрема метод перевірки статистичних гіпотез з використанням критерію Пірсона.

В педагогічному експерименті взяли участь 176 здобувачів вищої освіти ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (м. Дніпро), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (м. Запоріжжя), які навчалися за освітніми програмами другого (магістерського) рівня предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література) (спеціалізація 014.021 Англійська мова і література), спеціальності 035 Філологія (спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська), предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) (освітня програма «Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література»). Кількість здобувачів вищої освіти в контрольній групі склала 87 осіб, в експериментальній – 89 осіб.

На констатувальному етапі експерименту отримано дані, що засвідчили недостатню сформованість здоров'язбережувальної компетентності в майбутніх викладачів іноземної мови. Виявлено переважно низький і критичний (когнітивний, діяльнісний, рефлексивний компоненти) або середній (мотиваційний і комунікативний компоненти) рівні сформованості компонентів здоров'язбережувальної компетентності. Наприкінці формувального етапу експерименту виявлено суттєві позитивні зрушення сформованості компонентів здоров'язбережувальної компетентності в експериментальній групі, а також істотні відмінності між контрольною та експериментальною групами, зокрема: високий рівень сформованості ціннісно-мотиваційного компонента зазначеної

компетентності виявили 14,6% здобувачів вищої освіти в ЕГ, проти 8,0% в КГ; високий рівень сформованості когнітивного компонента виявили 16,9% здобувачів вищої освіти в ЕГ, проти 9,2% в КГ; високий рівень сформованості гносеологічного компонента виявили 13,5% здобувачів вищої освіти в ЕГ, проти 6,9% в КГ; високий рівень сформованості діяльнісного компонента (уміння проводити самооцінку емоційного стану) виявили 13,5% здобувачів вищої освіти в ЕГ, проти 6,9% в КГ; високий рівень сформованості діяльнісного компонента (уміння проводити самооцінку психофізіологічного стану) виявили 13,5% здобувачів вищої освіти в ЕГ, проти 8,0% в КГ; високий рівень сформованості діяльнісного компонента (здатність до емпатії) виявили 14,6% здобувачів вищої освіти в ЕГ, проти 6,9% в КГ; високий рівень сформованості комунікативного компонента виявили 11,2% здобувачів вищої освіти в ЕГ, проти 8,0% в КГ; високий рівень сформованості рефлексивного компонента виявили 14,6% здобувачів вищої освіти в ЕГ, проти 8,0% в КГ. Для перевірки, чи є зафіксовані відмінності статистично значущими, було використано критерій Пірсона (χ^2). Таким чином, результати педагогічного експерименту підтвердили гіпотезу дисертаційного дослідження.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови засобами цифрових технологій. Подальші наукові розвідки доцільно спрямувати на розробку та впровадження міждисциплінарних освітніх програм магістерського рівня, спрямованих на професійну підготовку фахівців, здатних до здійснення професійної та дослідницької діяльності на перетині викладання іноземної мови та збереження фізичного і психічного здоров'я учасників освітнього процесу. Зазначене можна реалізувати зокрема шляхом поєднання професійної підготовки за спеціальностями 014.02 Середня освіта (Мова і література), 035 Філологія та спеціальностями 017 Фізична культура і спорт, 053 Психологія або 229 Громадське здоров'я.

Ключові слова: здоров'язбереження, здоров'язберезувальна компетентність, викладач іноземної мови, педагогічна технологія, професійна освіта, цифрові технології.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Осадчий В. В., **Василюк О. М.** Здоров'язбережувальна компетентність сучасного викладача іноземної мови як важлива складова професійної компетентності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : збірник наукових праць. 2022. Вип. 63. С. 106-115. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-63-106-115>.

2. **Василюк О.** Огляд літературних джерел з проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності в майбутніх викладачів іноземної мови. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. Вип. 62. Т. 1. С. 268-273. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/62-1-40>.

3. **Василюк О.** Психодіагностичні детермінанти (критерії) визначення рівня сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови. *Освітологічний дискурс*. 2024. Т. 1, № 44. С. 164-182. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2024.111>.

4. **Василюк О. М.** Структура здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. 2023. Вип. 87. С. 105-109. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.87.18>.

Статті у фахових наукових виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах даних

1. Kuzminska O. H., Mazorchuk M. S., **Vasilyuk O. M.** Students' perception of plagiarism: Case study of academic integrity formation. *Information Technologies and Learning Tools*. 2023. Vol. 96, No. 4. Pp. 121–136. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v96i4.5299>. (*Web of Science*)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. **Василюк О. М.** Використання можливостей генеративного штучного інтелекту у процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови. *Інформаційні технології в освіті та науці: Збірник наукових праць*. Вип. 13. Мелітополь-Запоріжжя: ФОП Однорог Т.В., 2023. С. 233-234.

2. **Василюк О. М.** Використання цифрового сторітелінгу у процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови. *Наука. Інновації. Якість: [матеріали національного науково-практичного форуму, Харків – 09-10 серпня 2022 року]*. Харків: УПА, 2022. С. 39-40.

3. **Василюк О. М.** Застосування цифрових технологій для формування компетентностей здобувачів вищої освіти як предмет наукових досліджень. *Соціокультурні та психолого-педагогічні аспекти організації освітньо-розвиткового простору в сучасному закладі освіти* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (23 травня 2023 р., м. Харків) / Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради [Електронне видання]. Харків : ХГПА, 2023. С. 70-74.

4. **Василюк О. М.** Мапа-оповідь як засіб формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови. *Матеріали XXVIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і студентів, №43: у 3 томах: «Перспективи та інновації студентських наукових досліджень і освітніх систем в умовах воєнного стану»*, 25–26 квітня 2023 року / ПЗВО «Київський міжнародний університет». Київ: КиМУ, 2023. Т. 1. С. 422-426.

5. **Василюк О. М.** Розвиток здоров'язбережувальної компетентності майбутніх учителів іноземної мови засобами цифрових технологій. *Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя* : Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Вінниця, 29–30 листопада 2021 р.). Вінниця: «Твори», 2021. С. 46-50.

6. **Василюк О. М.** Створення презентацій як засіб формування

здоров'язбержувальної компетентності майбутніх викладачів іноземної мови. *Теорія і практика використання інформаційних технологій в умовах цифрової трансформації освіти*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29 червня 2023 року м. Київ. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 15-17.

7. **Василюк О. М.** Структура розвитку рівня здоров'язбержувальної компетентності засобами цифрових технологій. *Інноваційні практики наукової освіти* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 8–11 грудня 2021 р.). Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. С. 68-70.

ABSTRACT

Vasilyuk O. M. Formation of health-preserving competence of future foreign language teachers by means of digital technologies. – Qualification research work presented as the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 015 Professional Education (by specializations). – Higher educational establishment Alfred Nobel University, Dnipro, 2024.

The dissertation examines the problem of forming the health-preserving competence of future foreign language teachers in the process of professional training under educational programs of the second (master's) level and proposes a new approach to its solution, which consists in the development and implementation of pedagogical technology for the formation of health-preserving competence of future foreign language teachers languages by means of digital technologies.

The **Introduction** substantiates the relevance of the chosen topic, formulates the object, subject, goal, task, research methods, reveals the scientific novelty, practical significance of the work, provides information on the testing and implementation of the obtained results.

The first chapter – "**Theoretical and methodological foundations of the problem of forming the health-preserving competence of future foreign language teachers by means of digital technologies**" – presents the results of the theoretical analysis of the researched problem of forming the health-preserving competence of future foreign language teachers by means of digital technologies.

It is shown that the formation of future teachers' health care competence in the process of their professional training is an urgent task of higher education, which is evidenced by numerous scientific studies. At the same time, its significance has increased due to the negative effects of the events of recent years: from the COVID-19 pandemic to the military aggression of the Russian Federation. In order to overcome or reduce the health consequences that all participants in the educational process experience now and that are still expected in the future, teachers must possess a set of values, knowledge, abilities, skills and abilities in the field of health care.

In order to solve the research tasks, fundamental scientific works were analyzed,

which revealed the general foundations of the theory and methods of professional pedagogical education and pedagogical activity, works on the competence approach, in particular the formation of professional competencies of future pedagogical workers, works that highlighted modern problems of professional training of future teachers of foreign speeches, works in which the essence of health care is considered, works devoted to various aspects of health care competence, in particular its formation among employees of the pedagogical field, works in which the issue of the formation of professional competences by means of digital technologies is revealed. The obtained results allow us to state that despite the powerful scientific development, the formation of health-saving competence of future foreign language teachers and the use of digital technologies for this purpose are not sufficiently studied.

The conducted analysis made it possible to single out the basic concepts of the research, namely: theoretical principles, theory, pedagogical theory, theory of learning, methodological principles, methodology; health, health care, health care culture, health care technologies, health care competence; digital technologies, digital educational technologies, digital pedagogy. The core of the system of basic concepts is the concept of "health-preserving competence of a foreign language teacher".

The theoretical and methodological principles of the formation of health-preserving competence of future foreign language teachers by means of digital technologies are aimed at a holistic, systematic, complex and effective study of the outlined problem, which is one of the ways to improve the professional training of future foreign language teachers. The methodological basis of the research is the philosophical, psychological, pedagogical provisions about the person as the highest value, the preservation, strengthening and development of whose health is the leading goal of education and upbringing. Systemic, personal-active, competency-based approaches were chosen as the methodological guidelines of the research.

For the purposes of the study, the meaning of the term "*future foreign language teachers*" is limited. We believe that these are students of higher education of the second (master's) level who are studying under the educational programs of the subject specialty 014.02 Secondary education (Language and literature) (specialization 014.021 English language and literature) and specialty 035 Philology

(specialization 035.041 Germanic languages and literatures (including translation)), the first is English) and can later work as teachers in institutions of professional pre-higher and higher education.

The concept of "*health-preserving competence of a foreign language teacher*" is formulated: an integrative personal and professional education that determines the ability of a foreign language teacher to build and implement a health-preserving trajectory in his personal life, taking care of his own health and following a healthy lifestyle, as well as in professional activity, competently carrying out preventive and educational work on the health of students of education in the process of teaching a foreign language.

We consider the *formation of health-preserving competence of future teachers of a foreign language* by means of digital technologies as a system of educational influences that are carried out in the process of professional training of students, provide for the use of various digital technologies and updating the content of the educational disciplines of the philological cycle to strengthen the health-preserving components of the content of education, aimed at forming their needs and value orientations regarding health care, motivation for a healthy lifestyle and health care activities; ensuring the mastery of foreign language vocabulary related to the field of health care and the acquisition of stable knowledge on certain topics related to personal health; the formation of cognitive abilities, the ability to use digital technologies to obtain and deepen knowledge of health care issues, the ability to lead a healthy lifestyle, carry out primary diagnostics and take care of the health of the students themselves and those who receive education, communicate and make reports in a foreign language on health issues, transfer the experience of leading a healthy lifestyle, carry out preventive and educational work with education seekers, reflect on one's own health-preserving activities, which is necessary for further effective professional activity at institutions of professional pre-higher and higher education.

Value-motivational, cognitive, epistemological, activity, communicative and reflective components are distinguished in the structure of health-preserving competence of a foreign language teacher.

Accordingly, *the criteria for the formation of health-preserving competence of*

future teachers of a foreign language are the level of awareness of the value of health, motivation for a healthy lifestyle and maintaining the health of one's own and students of education in situations of professional activity, the level of mastery of foreign language vocabulary related to the field of health care, the level of formation of skills to acquire new knowledge in this field and apply them in practice, in particular with the use of digital technologies, the level of formation of skills to organize communication in a foreign language on matters of health care, the level of formation of skills to analyze health-preserving aspects of one's professional activity and personal life.

In order to assess the formation of health-preserving competence in future foreign language teachers according to the selected criteria, it was decided to allocate five levels (low, critical, average, sufficient, high), for each of which appropriate indicators were formulated.

The second chapter – "**Development of pedagogical technology for the formation of health-preserving competence of future foreign language teachers by means of digital technologies and experimental verification of its effectiveness**" – presents the results of research and experimental work conducted with the aim of solving the selected scientific problem and overcoming existing contradictions.

Taking into account the essential features of pedagogical technologies and the theoretical foundations of the formation of the health-preserving competence of the individual, the definition of the *pedagogical technology of the formation of the health-preserving competence of future foreign language teachers by means of digital technologies* is formulated: a theoretically grounded educational and educational system of socialization, personal and professional development of future foreign language teachers in the process of studying under educational programs of the second (master's) level, which meets the needs of the individual and society in the field of health care, provides for creative activity and educational interaction, the optimal use of digital technologies and guarantees the achievement of the educational goal, which consists in the formation of students of higher education health and conservation competence at the necessary level, for maintaining one's own health and conducting preventive and explanatory work in further professional activity.

The process of developing pedagogical technology included the following stages:

- 1) diagnostic (study of the state of the problem under study; determination of the initial level of formation of components of health-saving competence among students of higher education);
- 2) design (definition of the conceptual basis, development of content and procedural components of pedagogical technology);
- 3) the stage of preparation for implementation (assessment of possible risks, preliminary formulation of ideas for minimizing negative impact);
- 4) technological (execution of the program of the formative stage of the pedagogical experiment; implementation of measures provided for by the procedural component of technology; monitoring of the implementation of pedagogical technology, current and final diagnosis of the formation of components of health-preserving competence among students of higher education);
- 5) expert evaluation (processing and analysis of data obtained at the previous stage; establishing compliance of the obtained results with the planned; formulation of conclusions and recommendations);
- 6) corrective (analysis of problems that were recorded at the formative stage of the pedagogical experiment; verification of compliance with the criteria of conceptuality, systematicity, controllability, optimality in terms of costs, efficiency in terms of results, diagnosability and predictability of learning outcomes; adjustment in case of need of the conceptual basis, content and procedural components technologies).

The structure of pedagogical technology for the formation of health-preserving competence of future foreign language teachers by means of digital technologies:

- 1) Conceptual basis: scientific approaches (student-centered, competence-based, systemic, axiological, practice-oriented); pedagogical principles (the principle of developmental and educational training; the principle of professional orientation of education; the principle of socio-cultural conformity; the principle of systematicity and consistency; the principle of consciousness and activity in training; the principle of positive motivation and a favorable emotional climate of training; the principle of elective training).

- 2) Content component.

The purpose of pedagogical technology: creating favorable conditions for the formation of health-preserving competence of future teachers of a foreign language by

means of digital technologies in the process of professional training according to educational programs of the second (master's) level of the subject specialty 014.02 Secondary education (Language and literature) (specialization 014.021 English language and literature) , specialty 035 Philology (specialization 035.041 Germanic languages and literatures (including translation), the first is English), subject specialty 014.01 Secondary education (Ukrainian language and literature) (educational program "Secondary education. Ukrainian language and literature. English language and literature") ; ensuring high-quality professional training of foreign language teachers.

The expected result: the formation of the value-motivational, cognitive, epistemological, activity, communicative and reflective components of the health care competence of higher education seekers at a high or sufficient level.

Content of training. Introduction of individual health care topics into the content of individual educational components of the philological cycle, expansion of the list of recommended reading literature. A selective educational component in which health and health care issues are considered more thoroughly. Master class on the use of digital technologies to create educational products on health care topics.

3) Procedural component: methods of using digital technologies for the formation of health-preserving competence of future foreign language teachers; methods of diagnosing the formation of components of health-preserving competence of future foreign language teachers; stages of formation of health-preserving competence of future teachers of a foreign language by means of digital technologies in the process of professional training according to educational programs of the second (master's) level (diagnostic, formative, summative, corrective).

In the process of developing the innovative content of the disciplines of the philological cycle for the formation of health-preserving competence of future foreign language teachers, the educational programs of the second (master's) level of higher education were analyzed and mandatory educational components were selected, the content of which can be expanded by introducing topics related to health personality traits, leading a healthy lifestyle and health care, namely: Practical English language course; Academic writing; Methods of teaching English and German languages and foreign literature in institutions of general secondary and professional pre-higher and higher education; Modern technologies of teaching foreign languages, cultures and

literatures in institutions of higher education; Communicative strategies of English communication; Multimedia journalism; Practice of written translation; Practice of oral translation. The next step was the analysis of English-language literary sources on the topic of health care, which made it possible to determine a list of questions for expanding the educational content.

Given the fact that the introduction of additional topics allows only a partial solution to the task, it was decided to develop a selective educational component "Wellness Self-Management for Educators". In the content of this educational discipline, emphasis is placed on health care issues that are relevant for teachers.

In the process of forming the health-preserving competence of future teachers of a foreign language, digital technologies perform a double role: an object of analysis from the point of view of the impact on the health and well-being of the individual, as well as a means of learning, with the help of which future teachers will broadcast their views and beliefs to students.

A number of scientific works were analyzed to formulate recommendations for the use of digital technologies in the process of forming the health-saving competence of future foreign language teachers. It has been established that scientists and practicing teachers suggest using learning management systems, communication tools, social networks, blogs and wikis, tools for creating presentations, tools for organizing joint work, tools for creating websites, tools for creating web exercises in the process of learning foreign languages, dictionaries, auxiliary tools, etc. It is shown that the use of digital technologies in the educational process should have a positive effect on the formation and development of all components of health-saving competence.

Recommendations for the use of learning management systems, massive open online courses, tools for creating digital stories, tools for creating electronic presentations, web exercises, tools for organizing joint activities, generative artificial intelligence services in the process of forming the health-saving competence of future foreign language teachers are given.

The author's training "Using the Canva platform in the professional activity of a foreign language teacher" is described, designed to develop the digital competence of students of higher education, familiarize them with the possibilities of this web service

for creating digital educational content on health care topics.

During 2020-2023, research and experimental work was carried out aimed at overcoming isolated contradictions that complicate the formation of health-preserving competence of future foreign language teachers. At each of the stages of this work, the assigned tasks were solved, which made it possible to obtain significant, reliable results. In particular, a pedagogical experiment was conducted, in the process of which the pedagogical technology of forming the health-saving competence of future foreign language teachers using digital technologies was implemented. The evaluation of the formation of the components of the health care competence of higher education applicants was carried out using selected diagnostic methods and author's materials. To process the received empirical data, check their probability, compare the experimental and control groups, and formulate conclusions, the methods of mathematical statistics were used, in particular, the method of testing statistical hypotheses using the Pearson test.

The pedagogical experiment was attended by 176 students of Alfred Nobel University (Dnipro), Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, and Bogdan Khmelnytsky Melitopol state pedagogical university (Zaporizhia) who studied at second (master's) level educational programs. subject specialty 014.02 Secondary education (Language and literature) (specialization 014.021 English language and literature), specialty 035 Philology (specialization 035.041 Germanic languages and literatures (including translation), the first is English), subject specialty 014.01 Secondary education (Ukrainian language and literature) (educational program "Secondary education. Ukrainian language and literature. English language and literature"). The number of higher education recipients in the control group was 87, in the experimental group – 89.

At the ascertainment stage of the experiment, data were obtained that proved the insufficient formation of health-saving competence among future teachers of a foreign language. A low and critical (cognitive, activity, reflexive components) or medium (motivational and communicative components) level of formation of components of health care competence was revealed. At the end of the formative stage of the experiment, significant positive shifts in the formation of the components of health-

saving competence in the experimental group were found, as well as significant differences between the control and experimental groups, in particular: a high level of formation of the value-motivational component of the specified competence was found by 14.6% of higher education students in EG, against 8.0% in KG; a high level of formation of the cognitive component was found by 16.9% of higher education applicants in EG, against 9.2% in KG; a high level of formation of the epistemological component was found by 13.5% of higher education seekers in EG, against 6.9% in KG; 13.5% of higher education students in EG showed a high level of formation of the activity component (the ability to self-assess the emotional state), against 6.9% in CG; 13.5% of higher education students in EG showed a high level of formation of the activity component (the ability to self-assess the psychophysiological state), against 8.0% in KG; 14.6% of higher education seekers in EG showed a high level of formation of the activity component (ability to empathize), against 6.9% in CG; 11.2% of higher education applicants in EG showed a high level of formation of the communicative component, against 8% in KG; 14.6% of higher education students in EG showed a high level of formation of the reflective component, against 8.0% in KG. Pearson's test (χ^2) was used to check whether the recorded differences were statistically significant. Thus, the results of the pedagogical experiment confirmed the hypothesis of the dissertation research.

The conducted research does not exhaust all aspects of the problem of forming the health-saving competence of future teachers of a foreign language by means of digital technologies. It is expedient to direct further research into the development and implementation of interdisciplinary master's level educational programs aimed at the professional training of specialists capable of carrying out professional and research activities at the intersection of teaching a foreign language and preserving the physical and mental health of participants in the educational process. This can be implemented, in particular, by combining professional training in specialties 014.02 Secondary Education (Language and Literature), 035 Philology and specialties 017 Physical Culture and Sports, 053 Psychology or 229 Public Health.

Key words: health care, health care competence, foreign language teacher, pedagogical technology, professional education, digital technologies.

REFERENCES

Articles in Ukrainian professional journals

1. Osadchyi V. V., **Vasilyuk O. M.** Health competence of a modern teacher of the foreign language as an important component of professional competence. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training: Methodology, Theory, Experience, Problems* : Collection of Scientific Papers. 2022. No. 63. Pp. 106-115. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-63-106-115>.

2. **Vasilyuk O.** Literature review on the problems of forming health-preserving competence of future foreign language teachers. *Humanities Science Current Issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers*. 2023. No. 62, Vol. 1. Pp. 268-273. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/62-1-40>.

3. **Vasilyuk O.** Psychodiagnostic determinants (criteria) of the determined level of formation of health and safety competence of future speakers of foreign language. *Educological discourse*. 2024. Vol. 1, No. 44. Pp. 164-182. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2024.111>.

4. **Vasilyuk O.** Structure of health-preserving competence of future foreign language teachers. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* : zb. nauk. pr. 2023. No. 87. Pp. 105-109. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.87.18>.

Articles in scientific publications included in international scientometric databases

1. Kuzminska O. H., Mazorchuk M. S., **Vasilyuk O. M.** Students' perception of plagiarism: Case study of academic integrity formation. *Information Technologies and Learning Tools*. 2023. Vol. 96, No. 4. Pp. 121–136. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v96i4.5299>. (*Web of Science*)

Scientific papers certifying the approbation of the dissertation materials

1. **Vasilyuk O. M.** Vykorystannia mozhyvostei heneratyvnoho shtuchnoho intelektu u protsesi formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv inozemnoi movy [Using the possibilities of generative artificial

intelligence in the process of forming the health-preserving competence of future foreign language teachers]. *Informatsiini tekhnolohii v osviti ta nauksi*: Collection of scientific papers. No. 13. Melitopol-Zaporizhzhia: FOP Odnoroh T.V., 2023. Pp. 233-234.

2. **Vasilyuk O. M.** Vykorystannia tsyfrovoho storitelinhu u protsesi formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv inozemnoi movy [The use of digital storytelling in the process of forming the health-saving competence of future foreign language teachers]. *Nauka. Innovatsii. Yakist*: [materials of the national scientific and practical forum, Kharkiv – Aug. 09-10, 2022]. Kharkiv: UIPA, 2022. Pp. 39-40.

3. **Vasilyuk O. M.** Zastosuvannia tsyfrovyykh tekhnolohii dlia formuvannia kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoi osvity yak predmet naukovykh doslidzen [The use of digital technologies for the formation of competencies of higher education students as a subject of scientific research]. *Sotsiokulturni ta psykholoho-pedahohichni aspekty orhanizatsii osvitno-rozvytkovoho prostoru v suchasnomu zakladi osvity* : materials of the International scientific and practice conference (May 23, 2023, Kharkiv) / Komunalnyi zaklad «Kharkivska humanitarno-pedahohichna akademiia» Kharkivskoi oblasnoi rady [Elektronne vydannia]. Kharkiv: KhHPA, 2023. Pp. 70-74.

4. **Vasilyuk O. M.** Mapa-opovid yak zasib formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv inozemnoi movy [Narrative map as a means of forming the health-saving competence of future teachers of a foreign language]. *Materials of the XXVIII International Scientific and Practical Conference of Young Scientists, Graduate Students and Students, No. 43: in 3 volumes: "Prospects and innovations of student scientific research and educational systems under martial law"*, April 25–26, 2023 / PZVO «Kyivskyi mizhnarodnyi universytet». Kyiv: KyMU, 2023. Vol. 1. Pp. 422-426.

5. **Vasilyuk O. M.** Rozvytok zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv inozemnoi movy zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohii [Development of health care competence of future foreign language teachers by means of digital technologies]. *Osobystisno-profesiinyi rozvytok maibutnoho vchytelia* : Materials of the 5th All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference

(Vinnytsia, Nov 29–30, 2021). Vinnytsia: «Tvory», 2021. Pp. 46-50.

6. **Vasilyuk O. M.** Stvorennia prezentatsii yak zasib formuvannia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv inozemnoi movy [Creating presentations as a means of forming the health-saving competence of future teachers of a foreign language]. *Teoriia i praktyka vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii v umovakh tsyfrovoy transformatsii osvity*: m materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, June 29, 2023, Kyiv. Kyiv: Vyd-vo UDU imeni Mykhaila Drahomanova, 2023. Pp. 15-17.

7. **Vasilyuk O. M.** Struktura rozvytku rivnia zdoroviazberezhualnoi kompetentnosti zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohii [The structure of the development of the level of health-saving competence by means of digital technologies]. *Innovatsiini praktyky naukovoï osvity* : materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Kyiv, Dec 8–11, 2021). Kyiv: Instytut obdarovanoi dytyny NAPN Ukrainy, 2021. Pp. 68-70.